

LLIBRES

Una demolició particular

Jordi Gracia

UN DIA TRANQUIL

Ponç Puigdevall
Tusquets
227 pàgines. 17 euros

No cal donar-hi gaires voltes per comprendre l'arrel profunda ment autobiogràfica que té *Un dia tranquil*, novel·la que tracta de la neurosi romàntica de la literatura —el somni d'escriure “una obra immortal”—: la condició implícita de l'obra de futur és la destrucció biogràfica, la rutina de la vilesa i el frau moral, els espasmes euforitzants de l'alcoholisme i el declivi irrefrenable de la barreja de tot plegat en un sol subjecte en estat de coma moral. El protagonista és Nicolau Batet i ens equivocariem llegint el text com la transposició mecànica de la vida de Ponç Puigdevall (Sant Feliu de Guíxols, 1963), però fariem pitjor encara ometent que sense l'experiència de l'autodestrucció metòdica de l'alcohol aquesta novel·la no seria el soliloqui de la ruïna que és en forma d'espiral abruptament tallada.

Flota invisiblement en el text la sospita d'haver enviat en orris una vida per guanyar el dret i l'obligació de convertir-la en literatura, com el mateix text diu més d'una vegada: “Qui travessava el límit de tots els límits ja no podia recular mai més, i tenia ja per sempre una marca indeleble a l'ànima que li impedia conviure amb ella com si res no hagués succeït”. I aquest havia de ser l'aliment de l'obra en marxa, com “si fos la clau de foc que alimentava cada un dels moviments de les paraules i dels personatges”.

L'autodestrucció, l'alcohol i la literatura marquen la darrera novel·la de Ponç Puigdevall. / TEJEDERAS

El resultat és una mena d'angoixant monòleg en tercera persona al voltant de l'autodestrucció i la destrucció. I és, potser més encara, l'assaig de redempció i legitimitació a través de la literatura de la sèrie inacabable de calamitats que l'aprenentatge de la ruïna ha deixat pel camí en forma de dolor, fallides de la confiança, desaparicions sobtades, fugides i enganys destinats a ser un dia o altre en matèria literària: “L'única substància que havia obtingut era la pèrdua de temps i la certesa de fer el ridícul davant de tothom”.

És un projecte d'estirp malaltissament romàntica i es nodreix de la diabòlica confusió entre vida i literatura: l'egoisme es fa fatalitat, la mentida és compulsiva, l'amistat és l'espai de l'abús i la bona fe és eina del propi interès sense remei i amb tota consciència.

L'autocompassió i la lluita contra l'autoindulgència s'esmunyen en un parell de dies inacabablement beguts: una dilatada borra txera que sintetitza la peripècia adulta de la immaduresa del protagonista. La forta tensió narrativa es perd només en una allargas-

sada segona part —el malson d'una festa d'amics sense l'amfitriona— però es recupera a la tercera, quan ja sabem que el vòmit és la millor metàfora potencial d'una vida desfeta, que l'hàbit del *sabllasso* li és consubstancial, quan ja hem viscut al pis fosc d'un home fos com les bombetes d'obsolescència programada i quan hem sabut ja per boca del narrador que li dona veu que és capaç de mentir i ensarronar, de traïr i deformar compulsivament la seva realitat i la dels altres. La continuïtat lineal del text i

l'expansió interior de la consciència funcionen com una purga contínua, que només es rebaixa de tant en tant en algunes inexplicables frases fetes o alguns girs d'estil massa previsibles. La resta del llibre és una somnambúlica exposició dels mecanismes de l'autoindulgència i la resistència infructuosa a incórrer-hi, la torbadora mecànica de l'alcohol i la segura frustració dels desigs a mans d'un “incompetent vital”.

Tot plegat, podria haver estat un aplec de tòpics sobre el coma moral d'un indesitjable fraudulent i falsari però és la radiografia sistemàtica i descarnada, punyent i quallada, madura i fosca, sinistre i brillant de l'autodestrucció d'un

‘Un dia tranquil’ és un angoixant monòleg al voltant de l'autodestrucció

A les lletres catalanes és una extravagància absoluta i potent; una bomba de rellotgeria

home atrapat en “l'edat de la il·lusió”. Potser fins i tot és el relat que justifica i redimeix als ulls del narrador i probablement de l'autor la densa massa de mentides i abusos en què s'ha covat el personatge. A les lletres catalanes és una absoluta i potent extravagància i té alguna cosa de bomba de rellotgeria, donat el destacadíssim valor de Puigdevall com a crític literari dels últims 20 anys. Les fugides i la por no les havia convertit encara en literatura però sí que ho ha fet amb el relat de la desubstanciació moral de tota una biografia, “com si dia a dia hagués escrit vitalment la crònica d'un declivi”: aquesta poderosa novel·la.

LLIBRES

El test de l'Estatut

Ricard Vilaregut

CAMINS DE DEMOCRÀCIA. DE L'AUTONOMIA A LA INDEPENDÈNCIA

Ferran Requejo
L'Avenç
207 pàgines. 19 euros

Un dels problemes que té la producció científica en l'àmbit de les ciències socials és la seva capacitat de transferència, és a dir, de retorn del coneixement a la societat de la qual n'és producte. El valor de *Camins de democràcia*, recull d'articles publicats en premsa pel catedràtic de ciència política Ferran Requejo, és precisament aquest: la transferència rigorosa de coneixements desenvolupats en l'àmbit de la ciència política per explicar una realitat social cada vegada més complexa. Amb un llenguatge entenedor i apte per a no tots els públics —però sí per a bastants—, l'autor parla de descentralitzacions, d'autonomies, de diferents tipologies de federa-

lismes —asimètrics, simètrics...— i de, ai las, secessions. I ho fa a través de la teoria comparada, és a dir, observant la casuística mundial, i a través d'un cas concret, el darrer intent d'encaix entre Catalunya i estat, el procés de l'Estatut: la finalitat, el procés, els actors, i sobretot, el perquè dels resultats, és a dir, el perquè del nyap final, centra gran part del llibre.

Bàsicament, la resposta al nyap té a veure amb què “l'unitarisme de la Constitució casa malament amb el pluralisme nacional de la societat espanyola”. L'autor rebla el clau assenyalant que “donat l'antiquat tancament mental dels partits nacionalistes espanyols i l'absència de federalistes en el seu si, ser federalista a Espanya ha esdevingut una posició molt il·lusa, poc realista, i que acaba fent el joc als nacionalistes espanyols”. Una afirmació que venint d'un dels més especialistes en federalisme ens indica que probablement l'Estatut hagi servit de test empíric que ha por-

L'Estatut i la retallada (a dalt, la manifestació del juliol passat) centren una part del llibre de Requejo. / TEJEDERAS

ta a teòrics com Requejo (i tants d'altres) a passar de l'autonomia a la independència, saltant-se el tan nostrat —i d'aquí plora la criatura— encaix en clau pactista.

En una segona part, el catedràtic Requejo ens posa al dia sobre els principals debats i teories en qüestions com la globalització, el multiculturalisme, l'ecologia, la desafecció, la laïcitat, i els nous i vells actors que interactuen a escala internacio-

nal. La particularitat, però, és que s'analitzen en relació amb els sistemes democràtics occidentals i repensant conceptes com la llibertat, el benestar i els diferents nivells d'intervenció de l'estat i el que això representa en la vida quotidiana. El llibre destaca per una interessant doble connexió: d'una banda, relligant passat i present a través de cites de clàssics com Heròdot i Shakespeare que acompanyen l'argumentació; de l'altra,

obrint la porta a la necessària interacció entre les ciències que demostren (física, matemàtica, medicina, etc.) i les que expliquen, o això intenten (història, sociologia, política).

En fi, un recull d'articles que, malgrat el peatge d'algunes repeticions conceptuals, serveix per fer visible una de les principals funcions de l'acadèmic: intentar esbrinar per què passen les coses i llavors explicar-ho pedagògicament.